

เอกสารประกอบการประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ปี 2547

8-9 กันยายน 2547

ห้องย่อยที่

2

S
100
อ332ก
2547 ฉ.1
พิมพ์

เครื่องมือเกษตรกร

อย่างโปร่งใส มีส่วนร่วม

2

การควบคุมสารเคมีการเกษตร อย่างไรปลอดภัย มีส่วนร่วม

- จัดพิมพ์โดย : สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.)
สนับสนุนโดย : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขแห่งชาติ (สวรส.)
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
กระทรวงสาธารณสุข
- ที่ปรึกษา : นายแพทย์ศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล
คณะผู้จัดทำ : ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมภาร
ผศ.ดร.สุนทร พิพิธแสงจันทร์
ดร.อวิญ งามผ่องใส
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- บรรณาธิการ : อรพรรณ ศรีสุขวัฒนา
ผู้ช่วยบรรณาธิการ : ฐิติพร คหัทธนา
พิมพ์ครั้งที่ 1 : สิงหาคม 2547
จำนวนพิมพ์ : 3,500 เล่ม
ออกแบบรูปเล่ม : อาภาพรรณ สายยศ
พิมพ์ที่ : 21 เซ็นจูรี่
ISBN : 974-9771-05-2

2752

เอกสารประกอบเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ปี 2547
เฉพาะประเด็น “อาหารและเกษตรเพื่อสุขภาพ : ภัยคุกคามจากสารเคมี”

ห้องย่อย ที่ 2

การควบคุมสารเคมีการเกษตร อย่างไร่งใส มีส่วนร่วม

- ที่ปรึกษา : นายแพทย์ศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล
คณะผู้จัดทำ : ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมภาร
ผศ.ดร.สุนทร พิพิธแสงจันทร์
ดร.อรัญ งามม่วงใส
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
บรรณาธิการ : อรพรรณ ศรีสุขวัฒนา

S 100 0332ก 2547

* R H 0000000205 *

การควบคุมสารเคมีการเกษตร อย่างไร่งไป...

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

ความนำ :

ในเวทีสมัชชาสุขภาพ ปี 2546 อาหารและเกษตรเพื่อสุขภาพ เป็นประเด็นสำคัญที่เครือข่ายสมัชชาสุขภาพให้ความสนใจ และเห็นว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนอย่างมาก โดยได้แบ่งเป็นห้องย่อย “เกษตรที่เอื้อต่อสุขภาพ” และห้องย่อย “อาหารปลอดภัยเพื่อสุขภาพอย่างยั่งยืน” มีข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์ห้องย่อยทั้ง 2 โดยสรุป ดังนี้

ห้องย่อย “เกษตรที่เอื้อต่อสุขภาพ”

1. ให้มีการกำหนดเป้าหมายการเกษตรที่เอื้อต่อสุขภาพอย่างยั่งยืน โดยมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน
2. ให้ยกเลิกการนำเข้า จำหน่ายและใช้สารเคมีทางการเกษตรที่มีพิษร้ายแรงและร้ายแรงมาก ภายในแผนฯ 9 และให้ยกเลิกการนำเข้าสารเคมีทางการเกษตร 100% ภายในแผนฯ 10
3. ให้จัดตั้งองค์กรอิสระและพัฒนาระบบเกษตรที่เอื้อต่อสุขภาพและจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการพัฒนาระบบเกษตรที่เอื้อต่อสุขภาพ

ห้องย่อย “อาหารปลอดภัยเพื่อสุขภาพอย่างยั่งยืน”

1. ใช้ชุมชนท้องถิ่นเป็นศูนย์กลางการจัดการระบบอาหารปลอดภัย
2. สร้างการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐและชุมชนโดยให้เครือข่ายชุมชนเป็นภาคีหลักดำเนินการ
  - จัดทำแผนพัฒนาระบบอาหารชุมชน และผลักดัน ดูแลให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
  - สร้างเครือข่ายการตรวจสอบมาตรฐานผลิตผลในท้องถิ่น
  - สร้างเครือข่ายผู้ผลิต จำหน่าย ปรุง บริโภคในชุมชน โดยจัดตลาดชุมชน

ซึ่ง สป.ร.ส. และ ส.ร.ส. ได้ประสานแจ้งข้อเสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้ร่วมกันพัฒนากระบวนการเพื่อผลักดันข้อเสนอสู่การปฏิบัติ เช่น พัฒนาการองค์ความรู้เรื่องผลกระทบต่อสุขภาพจากสารเคมีอันตรายเพื่อ

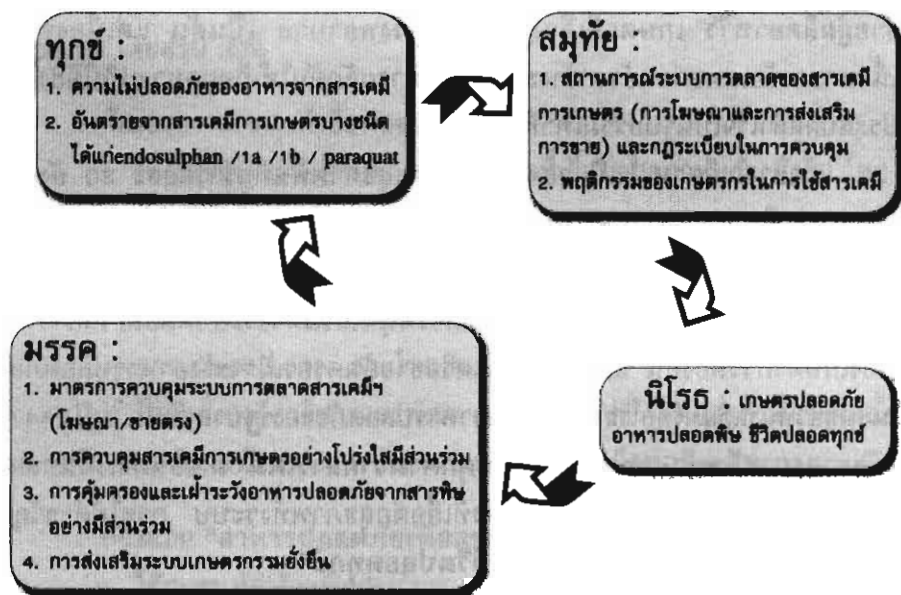
นำร่องไปสู่กระบวนการยกเลิก การนำเข้า จำหน่ายและใช้ ซึ่งในปี 2547 คณะกรรมการวัตถุอันตรายกำลังดำเนินการยกเลิกการนำเข้า จำหน่ายและใช้สารเคมี การเกษตร 3 ตัวได้แก่ เอ็นโดซัลแฟน (ยกเว้นชนิดโมโครแคปซูล) อีพีเอ็น และ เมททิวพาราไรออน รวมทั้งดำเนินงานวิจัยเรื่องการสนับสนุนความเข้มแข็งของระบบจัดการความปลอดภัยอาหารที่จังหวัดสมุทรสงคราม และการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ผลิตอาหาร เกษตรที่เอื้อสุขภาพกับโรงพยาบาล เป็นต้น แต่เนื่องจากเนื้อหาของข้อเสนอค่อนข้างกว้างขวางทำให้การผลักดันให้เกิดผลทางปฏิบัติยังไม่ประสบความสำเร็จเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตาม ในปี 2547 มีสมาชิสุขภาพพื้นที่กว่าร้อยละ 80 ยังคงเลือกประเด็น “อาหารและเกษตรเพื่อสุขภาพ” เป็นประเด็นหลักของสมาชิหาระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด และภาค โดยเรื่องที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดคือ ภัยคุกคามจากสารเคมี ควบคู่ไปกับ ความพยายามในการหนุนเสริมทางระบบคิดและวิธีการในเรื่องเกษตรกรรมยั่งยืน และการสร้างเครือข่ายคุ้มครองเฝ้าระวังอาหารปลอดภัยในสมาชิสุขภาพพื้นที่เชื่อมร้อยไปกับนโยบายอาหารปลอดภัยของรัฐบาล ดังนั้นในปี 2547 สมาชิสุขภาพจึงหยิบยกประเด็น “ภัยคุกคามจากสารเคมี” มาเป็นประเด็นหลักที่เชื่อมร้อยกับระบบอาหารและเกษตรที่เอื้อต่อสุขภาพทั้งระบบ ภายใต้คำขวัญ “เกษตรปลอดภัย อาหารปลอดภัย ชีวิตปลอดภัย”

หลักของการดำเนินงานคือ ต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องอย่างสำคัญ ควบคู่ไปกับการสังเคราะห์ข้อเสนอจากสมาชิสุขภาพพื้นที่ โดยบูรณาการความร่วมมือในการวางแผนและดำเนินงานจากหน่วยงานราชการ สถาบันวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชนและเครือข่ายประชาคม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์ที่จะสามารถป้องกันภัยคุกคามจากสารเคมีในอาหาร อันเป็นที่ยอมรับและสามารถนำไปผลักดันให้เกิดการปฏิบัติได้จริงโดยความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีทุกฝ่าย เพื่อสุขภาพที่จะเกิดขึ้นต่อไปตามกลไกของ (ร่าง) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ....

กรอบแนวคิด :

กรอบคิดเฉพาะในประเด็น “อาหารและเกษตรเพื่อสุขภาพ : ภัยคุกคามจากสารเคมี” เป็นไปตามลักษณะวงจรรอริยส์ดังแผนภาพต่อไปนี้

ในเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติวันที่ 8 กันยายน 2547 คณะทำงานจัดสมัชชาสุขภาพเฉพาะประเด็นซึ่งประกอบด้วยบุคลากรจากหน่วยงานรัฐ สถาบันการศึกษา และผู้แทนสมัชชาสุขภาพพื้นที่ ได้จัดแบ่งห้องย่อยเพื่อระดมความเห็นจากสมาชิกสมัชชาสุขภาพไว้เป็น 4 ห้องย่อยตามมรรคทั้ง 4 ดังนี้

ห้องย่อยที่ 1 มาตรการควบคุมระบบการตลาดสารเคมีฯ (โฆษณา/ขายตรง)

ห้องย่อยที่ 2 การควบคุมสารเคมีการเกษตรอย่างโปร่งใส มีส่วนร่วม

ห้องย่อยที่ 3 การคุ้มครองและเฝ้าระวังอาหารปลอดภัยจากสารพิษอย่างมีส่วนร่วม

ห้องย่อยที่ 4 การส่งเสริมระบบเกษตรกรรมยั่งยืน

โดยได้มีการจัดเวทีประมวลสถานการณ์ปัญหาและสังเคราะห์ข้อเสนอเบื้องต้นของแต่ละห้องย่อย และจัดทำเป็นสรุปข้อมูลเอกสารนำเข้าสู่สำหรับสมาชิก สัมัชชาสุขภาพได้ใช้ในการร่วมระดมความเห็นในห้องย่อย โดยแบ่งเป็น 4 เล่มเช่นกัน ทั้งนี้ หลังจากการระดมความเห็นแล้วข้อเสนอนโยบายและยุทธศาสตร์จะถูกนำเสนอและประกาศเจตนารมณ์ร่วมในภาพรวมของ “อาหารและเกษตรเพื่อสุขภาพ” ต่อไป

การควบคุมสารเคมีเกษตร อย่างโปร่งใส มีส่วนร่วม

สภาพการณ์ปัญหา

ประเทศไทยใช้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายแม่บทในการกำกับดูแลและควบคุมการใช้สารเคมีเกษตรภายในประเทศ แต่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหานานับประการ ได้แก่ การขาดแคลนอัตรากำลังคนดูแล ความหลากหลายแต่ซับซ้อนของหน่วยงานที่ดูแล นัยยะซ่อนเร้นของนโยบายทางการเมืองและผลประโยชน์สารเคมีและผลิตภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐานที่ยังกระจายอยู่ในตลาด การขาดความเข้มงวดในการดูแลร้านจำหน่ายสารเคมีเกษตรที่แม้จะเคยมีการดำเนินคดีแต่ดูเหมือนยังไม่มี การลงโทษจริงจัง ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้ร้านที่จะจำหน่ายสารเคมีเกษตรต้องมีผู้แทนฝ่ายขายซึ่งต้องผ่านการอบรมและมีประกาศนียบัตรจึงจะขายได้โดยสมาคมอารักขาพืชไทยร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมวิชาการเกษตรดำเนินการอบรมให้แต่ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ ที่สำคัญคือความรู้ ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องและสับสนที่ถูกเผยแพร่ไปยังเกษตรกรผู้ใช้ ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมหาศาลทั้งต่อสุขภาพเกษตรกรและผู้บริโภค สิ่งแวดล้อมตลอดจนเศรษฐกิจของชาติ มีรูปธรรมของปัญหาหลากหลายในพื้นที่ เช่น เกษตรกรมักจำชื่อทางการค้าหรือรูปแบบบนฉลากแทนชื่อสารเคมี เมื่อใช้แล้วไม่ได้ผลก็เปลี่ยนเป็นชื่อการค้าตัวใหม่ซึ่งก็อาจจะซ้ำ

สารเคมีตัวเดิมโดยผู้ใช้ไม่ทราบ รวมทั้งยังไม่รู้ถึงพิษของสารเคมีอย่างแท้จริง ทำให้ขาดความระมัดระวังในการใช้ แม้ว่าได้มีการนำแถบสีมาใช้เพื่อบอกถึงความเป็นพิษแต่ก็ยังมีความเข้าใจผิดทางการสื่อสาร เช่น การสื่อค่าแถบสีแดง หมายถึงสารนั้นมีพิษสูงต้องระมัดระวังในการใช้ให้มาก แต่เกษตรกรกลับเข้าใจว่าแถบสีแดงแสดงว่าสารมีพิษสูงทำให้แมลงตายดี จากงานวิจัยของดร.บงกชรัตน์ ปิติยนต์¹ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กล่าวถึง “ข้าว” พิษหลักที่มีการปลูกทั่วประเทศ โดยเกษตรกรกว่า 20 ล้านคนว่า เป็นพืชที่มีสารเคมีทางการเกษตรให้ใช้มากที่สุด ตลอด 120-140 วันของวงจรการปลูกข้าว มีวัตถุอันตรายที่ได้รับการขึ้นทะเบียน ถูกต้องเข้าไปเกี่ยวข้องได้จำนวนถึง 59 ชนิด หรือร้อยละ 18 ของสารเคมีที่ขึ้นทะเบียน แม้สารกลุ่มที่มีความเป็นพิษร้ายแรงกำลังจะถูกแทนที่ด้วยสารที่มีความเป็นพิษต่ำ แต่เนื่องจากเกษตรกรยังคงใช้สารเคมีหลายชนิดผสมกันในลักษณะ “คอกเทล” ซึ่งเป็นความเสี่ยงเนื่องจากเป็นเรื่องนอกตำราที่ยังไม่มีการทดลองในทางทฤษฎีรองรับ อย่างไรก็ตามจากการตรวจติดตามสารตกค้างในข้าวพบว่า มีค่อนข้างน้อยมากเนื่องจากข้าวมีอายุยาวและข้าวสารต้องผ่านการสีหลายขั้นตอนกว่าจะถึงผู้บริโภค

วิธีการผลิตแบบเคมียังคงอยู่คู่กับเกษตรกรไทย ปรากฏการณ์นี้ยืนยันได้จากเวทีสมัชชาสุขภาพพื้นที่ ข้อมูลจากสมัชชาสุขภาพจังหวัดนครสวรรค์ระบุว่า วิธีการผลิตของชาวนายังคงใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยเฉพาะสารฆ่าหญ้าถึงร้อยละ 79.5 ใช้สารกำจัดแมลงร้อยละ 62.5 ใช้สารกำจัดหอย สารกำจัดปุ๋ยร้อยละ 46.1 ขณะที่ใช้สารสมุนไพรและชีวภาพเพียงร้อยละ 7.2 มีเกษตรกรเคยเจ็บป่วยจากสารกำจัดศัตรูพืชร้อยละ 21.9 แต่เคยตรวจเลือดหาสารตกค้างเพียงร้อยละ 22.9 ในจำนวนนี้พบว่ามีความเสี่ยงร้อยละ 27.3 และไม่ปลอดภัยร้อยละ 6.7 สมัชชาสุขภาพนครสวรรค์สรุปผลการศึกษาไว้ว่า “วิธีการผลิตข้าวแบบเกษตรเคมีนำไปสู่ความอับจน และอยู่ร้อนนอนทุกข์ สุขภาพจิตไม่ดี แต่ยังสามารถหมุนเงินมาใช้จ่ายได้ และยังมีควมภาคภูมิใจในอาชีพชาวนาว่ามีค่า มีประโยชน์ ส่วนการสืบทอดอาชีพชาวนาไม่มีอนาคตทั้งในด้านคนที่จะมาสืบทอด และความรู้อันจะทำให้ชาวนา” เช่นเดียวกับเวทีสมัชชาสุขภาพอุทัยธานีที่ศึกษาข้อมูลทั้งในข้าว ผลไม้และผัก

1 บงกช ปิติยนต์, สถานการณ์การใช้สารเคมีทางการเกษตรในวงจรการผลิตข้าว (ฉบับร่าง), สปสร, 2547

พบว่าชาวนาใช้สารกำจัดแมลงศัตรูพืชร้อยละ 41 ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชร้อยละ 65 ส่วนในการปลูกผลไม้ส่วนใหญ่ร้อยละ 77.2 ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชร้อยละ 38.6 และ 33.3 ใช้สารเคมีกำจัดโรคพืชและแมลงศัตรูพืชตามลำดับ ข้อมูลยืนยันจากสมัชชาสุขภาพภาคอีสาน ที่ซูประเด็น “ล้มตำไร่สารพิษ”พบว่า ในปี 2545 จากตัวอย่างพริกและมะเขือเทศที่เป็นส่วนประกอบหลักในล้มตำอาหารยอดนิยมของคนไทยพบสารตกค้างอยู่ในระดับไม่ปลอดภัยถึงร้อยละ 8.84 และ 5.55 ตามลำดับ

ทัศนคติ ความเชื่อมั่น และศรัทธา ของเกษตรกร ที่ยึดติดกับการใช้สารเคมีเกษตรอย่างผิดๆสืบเนื่องมาจากกระบวนการส่งเสริม แนะนำ การผลิตทางการเกษตร โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ สถาบันการศึกษา ตลอดจนการโฆษณาและส่งเสริมการขายที่เป็นข้อมูลการใช้สารเคมีในกระบวนการผลิตแบบสูตรสำเร็จ เช่น ใช้ปุ๋ยสูตรนั้น สูตรนี้ ทุกรอบวัน และฉีดพ่นสารฆ่าแมลงศัตรูพืชชนิดนั้นชนิดนี้ ทุกรอบวัน เป็นต้น ส่งผลให้เกษตรกรใช้สารเคมีเกษตร แบบเกินความจำเป็นและเน้นความต้องการใช้เพิ่มมากขึ้น ในด้านผู้บริโภคและสังคมทั่วไปความไม่มั่นใจด้านความปลอดภัยจากสารเคมีเกษตรในกระบวนการเกษตรกรรมไทยอาจสืบเนื่องมาจาก การขาดการมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลด้านสารเคมีเกษตรอย่างโปร่งใสของสาธารณะชน การนำเสนอผลกระทบโดยสื่อที่มุ่งเน้นภาพที่น่าหวาดกลัว การชี้แจงด้านความปลอดภัยจากกรณีนำเสนอสื่อล่าช้าและไม่ชัดเจน เป็นต้น

คำนิยาม

สารเคมีเกษตร หรือ วัตถุอันตรายทางการเกษตร หมายถึง สารที่มีจุดมุ่งหมายใช้เพื่อป้องกัน ทำลาย ดึงดูด ขับไล่ หรือควบคุมศัตรูพืชและสัตว์ หรือพืชและสัตว์ที่ไม่พึงประสงค์ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ระหว่างการเพาะปลูก การเก็บ การรักษา การขนส่ง การจำหน่าย หรือระหว่างกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร อาหารหรืออาหารสัตว์ หรือเป็นสารเคมีที่อาจใช้กับสัตว์เพื่อควบคุมปรสิตนอก และให้หมายความรวมถึง สารควบคุมการเจริญการเติบโตของพืช สารทำให้ใบร่วง สารทำให้ผลร่วง สารยับยั้งการแตกยอดอ่อนและสารที่ใช้กับพืชผลก่อนหรือหลังการเก็บเกี่ยว เพื่อป้องกันการเสื่อมเสียระหว่างการเก็บรักษาและการขนส่ง แต่ไม่รวมถึงปุ๋ย สารอาหารของพืชและสัตว์ วัตถุเจือปนอาหารและยาสำหรับสัตว์

มาตรการควบคุมสารเคมีการเกษตรในประเทศไทย^{2, 3}

ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 มีกรมวิชาการเกษตรเป็นหน่วยงานดำเนินการเพื่อควบคุมการใช้สารเคมีหรือวัตถุอันตรายทางการเกษตรให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยแบ่งวัตถุอันตรายออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. วัตถุอันตรายชนิดที่ 1 มีอันตรายน้อย กำกับดูแลโดยผู้ประกอบการ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่วางไว้ โดยไม่ต้องขออนุญาต และแจ้งการประกอบกิจการล่วงหน้า

2. วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 มีอันตรายมากขึ้น การดำเนินกิจการจะต้องมีการแจ้งล่วงหน้าและขอขึ้นทะเบียน แต่ไม่ต้องขอใบอนุญาตประกอบกิจการ

3. วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 มีอันตรายมาก การดำเนินกิจการจะต้องขออนุญาตประกอบกิจการและขอขึ้นทะเบียนตามลักษณะ ได้แก่ การนำเข้า การส่งออก การผลิต การมีไว้ในครอบครอง ซึ่งหมายถึงการมีไว้เพื่อขาย เก็บรักษา การใช้และการรับจ้าง

4. วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เป็นวัตถุอันตรายอย่างยิ่ง ที่ห้ามดำเนินการใดๆ

นโยบายและแผนพัฒนาการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช 2545-2549

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2545 เห็นชอบนโยบายและแผนแม่บทการใช้สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ต่อกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ดังนี้

1. กลุ่มผู้ผลิตและจำหน่ายสารเคมี เพื่อให้มีการนำพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการดำเนินการด้านสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. เกษตรกรผู้ใช้สารเคมี เพื่อให้มีการใช้สารเคมีอย่างมีประสิทธิภาพ และปลอดภัยและส่งเสริมการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยใช้วิธีการธรรมชาติ โดยลดการใช้สารเคมีลง

2 อานัติ วิเศษรจนา, เอกสารวิชาการวิเคราะห์แนวทางการควบคุม ขออนุญาต จดทะเบียน ยกเลิกสารเคมีการเกษตร:กรณีศึกษา USEPA และประเทศไทย(ฉบับร่าง), สปรส.,2547

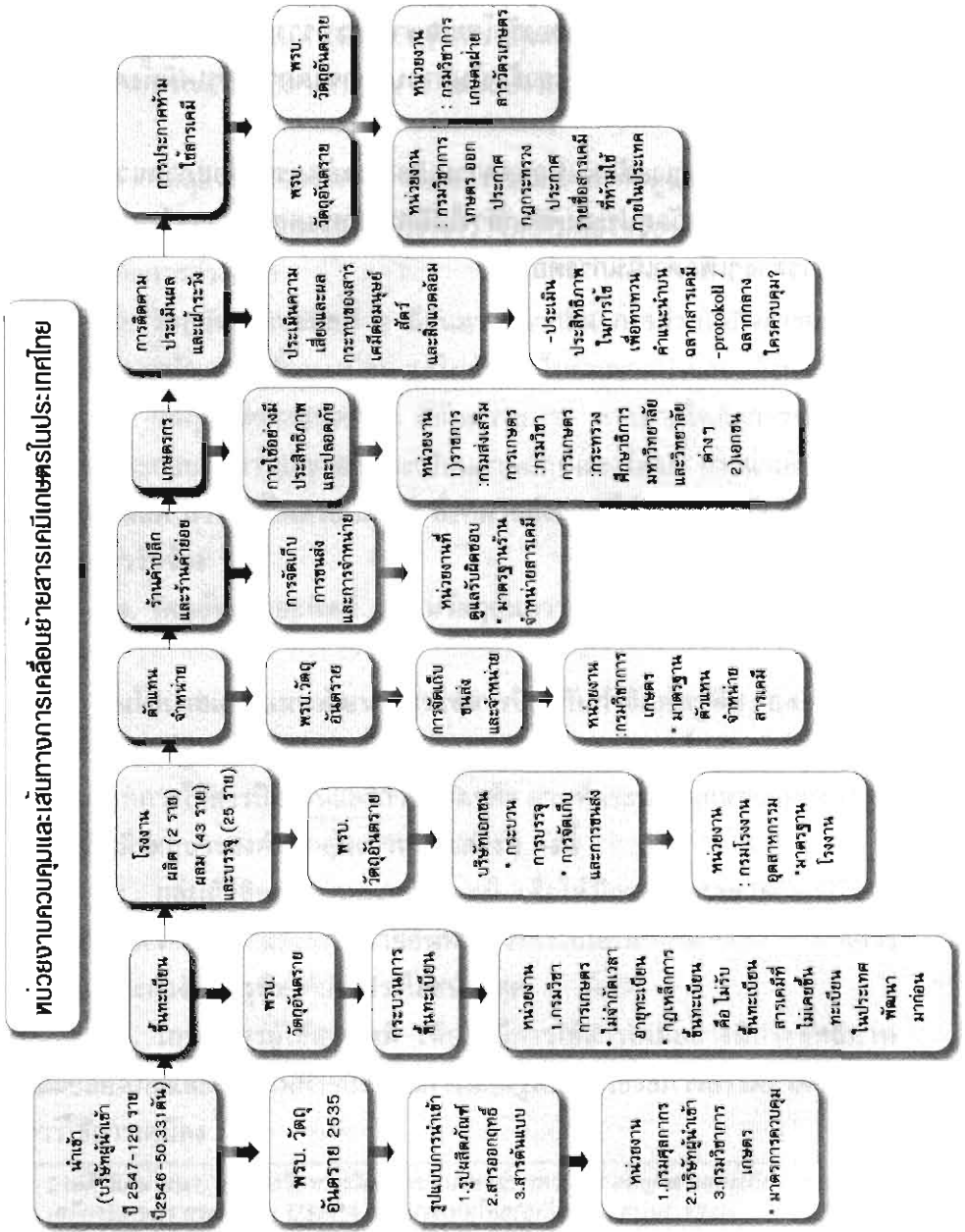
3 ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร และคณะ, เอกสารวิเคราะห์การควบคุมสารเคมีการเกษตรอย่างโปร่งใส มีส่วนร่วม(ฉบับร่าง),สปรส,257

3. ประชาชนทั่วไป เพื่อให้ทราบข้อมูลข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับสารป้องกัน กำจัดศัตรูพืช

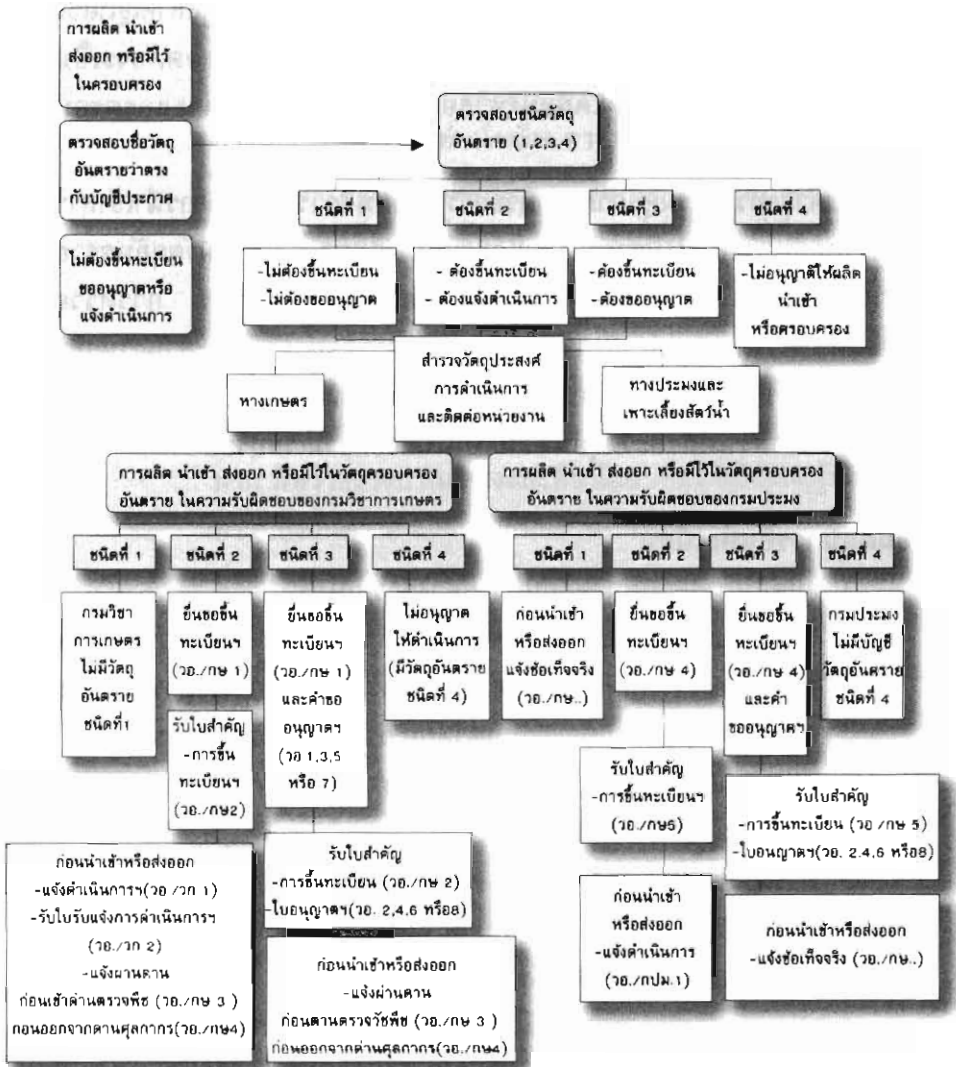
4. ระบบบริหารงานของรัฐโดยเฉพาะกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการสารเคมีทั้งภายในและต่างประเทศ

5. ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อลดความเสี่ยงและอันตรายต่อสภาพแวดล้อม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ แผนงานและโครงการต่างๆเพื่อดำเนินการต่อไป

หน่วยงานควบคุมและเส้นทางการเคลื่อนย้ายสารเคมีเกษตรในประเทศไทย

ขั้นตอนการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองวัตถุอันตรายแสดง ได้ตั้งแผนภูมิ

ข้อมูลมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญในขั้นตอนต่าง ๆ ตามเส้นทางสารเคมีเกษตร :

• ขั้นตอนการนำเข้า

1. ระบบข้อมูลพิกัดรหัสสถิติสินค้าเคมีภัณฑ์อันตรายเป็นข้อมูลสำคัญในเชิงเศรษฐกิจและความปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความปลอดภัยจะเป็นประโยชน์ในการติดตามความเคลื่อนไหวของสารเคมีของผู้จำหน่ายและครอบครองในประเทศ

2. คำสั่งทั่วไปกรมศุลกากร ว่าด้วยการปฏิบัติพิธีการเกี่ยวกับการนำเข้าสารเคมีและวัตถุอันตราย ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับประเภทของสารเคมีวัตถุอันตราย การสำแดงรายการในใบขนสินค้า การตรวจสอบพิธีการศุลกากร การตรวจสอบปล่อยสินค้า การตรวจสอบหลังการตรวจสอบปล่อย การจัดตั้งศูนย์ประสานงานและบริการ และการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อให้การประสานข้อมูลการนำเข้าสารเคมีและวัตถุอันตรายเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

• ขั้นตอนการขึ้นทะเบียน

1. ขั้นตอนการควบคุมวัตถุอันตรายทางการเกษตร

- การขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 และ 3 จะต้องดำเนินการประเมินความเสี่ยงในด้านความปลอดภัยและประสิทธิภาพการใช้สารเคมี และการตรวจสอบฉลากที่จะกำหนดวัตถุประสงค์หรือเงื่อนไขการใช้
- การออกใบอนุญาตวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 จะต้องมีการตรวจสอบสถานที่ผลิตและเก็บรักษาวัตถุอันตราย
- การตรวจสอบคุณภาพวัตถุอันตรายชนิดที่ 2, 3 และ 4 จะมีการตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่จำหน่าย และหากพบกรณีฝ่าฝืน จะดำเนินการยึดอายัด จับกุมดำเนินคดี

2. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกประกาศเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายทางการเกษตร ที่สำคัญ 3 ฉบับได้แก่

- 2.1 ประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง กำหนดรายละเอียด หลักเกณฑ์ และวิธีการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรรับผิดชอบ

โดยกำหนดขั้นตอนการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การทดลองเบื้องต้น ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้ชั่วคราว ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลขั้นสุดท้ายเพื่อการขึ้นทะเบียน

- 2.2 ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องฉลากและระดับความเป็นพิษของวัตถุอันตรายในส่วนที่กรมวิชาการเกษตรมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้ผู้ใช้และผู้เกี่ยวข้องทราบว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีคุณประโยชน์ในการใช้อย่างไรบ้าง ควรใช้ในอัตราใด และวิธีใด จึงจะให้ผลในการควบคุมศัตรูพืช จะต้องเก็บรักษาสีผลิตภัณฑ์อย่างไร จึงจะมีคุณภาพดีและใช้ได้นาน มีอันตรายต่อผู้ใช้ ผู้เกี่ยวข้องและสิ่งแวดล้อมอย่างไร ควรป้องกันอันตรายอย่างไร ขณะใช้ และเมื่อได้รับพิษแล้วจะปฏิบัติอย่างไร นอกเหนือจากฉลากแล้ว ในประกาศยังกำหนดระดับความเป็นพิษของผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายตามความสามารถในการก่อให้เกิดอันตราย โดยกำหนดเป็นระดับพิษร้ายแรงมาก พิษร้ายแรงปานกลางและพิษน้อย เพื่อให้ผู้ใช้และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงอันตราย และหาวิธีป้องกันได้เหมาะสม
- 2.3 ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องกำหนดเกณฑ์ค่าคลาดเคลื่อนจากปริมาณที่กำหนดไว้ของสารสำคัญในวัตถุอันตรายที่กรมวิชาการเกษตรที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบเพื่อควบคุมผลิตภัณฑ์คุณภาพทั่วไป โดยทั่วไปผลิตภัณฑ์วัตถุอันตรายจะระบุอัตราส่วนสารสำคัญไว้ในฉลาก แต่ในการตรวจวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ วัตถุอันตรายแต่ละครั้งผลวิเคราะห์ที่ได้มักจะไม่ตรงกับตัวเลขที่ระบุ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์ค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ซึ่งเมื่อผลวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดแล้ว จะถือเสมือนว่าวัตถุอันตรายนั้นมีอัตราส่วนสารสำคัญตามที่กำหนดไว้

● ขั้นตอนการควบคุมการครอบครอง

1. ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่องการครอบครองวัตถุอันตรายในความรับผิดชอบของกรมโรงงานอุตสาหกรรมให้ถือปฏิบัติตามประกาศกระทรวง

อุตสาหกรรมเรื่อง การให้แจ้งข้อเท็จจริงของผู้ผลิต ผู้นำเข้าผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุอันตรายตามบัญชีรายชื่อ วัตถุอันตราย แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชื่อ วัตถุอันตราย สารและอัตราส่วน ชื่อทางการค้า ชื่อสามัญ หรือชื่อย่อ (ถ้ามี) ปริมาณที่ผลิต นำเข้าส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ปริมาณที่จำหน่าย จำหน่ายให้แก่ผู้ใด ผู้ซื้อนำไปใช้ในกิจการใด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบตามแบบ วอ./อก.7

2. ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการครอบครองวัตถุอันตรายในความรับผิดชอบของกรมวิชาการเกษตรให้ถือปฏิบัติตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เรื่องหลักเกณฑ์ และวิธีการในการผลิต การนำเข้า และการมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย พ.ศ.2538 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการครอบครองวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 หรือ 3 ดังนี้

- 2.1 ครอบครองเพื่อขาย ปฏิบัติเกี่ยวกับสถานที่ขายหรือครอบครอง
- 2.2 ครอบครองเพื่อขนส่ง ปฏิบัติเกี่ยวกับการขนส่ง
- 2.3 ครอบครองเพื่อใช้รับจ้าง ต้องมีคุณสมบัติ และปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันกำจัดศัตรูพืชทั่วไป ป้องกันกำจัดศัตรูพืชในโกดังและยุ้งฉาง ป้องกันกำจัดแมลงและศัตรูของสัตว์
- 2.4 ครอบครองเพื่อใช้รับจ้างป้องกันกำจัดศัตรูพืชทางอากาศ

3. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องการครอบครองวัตถุอันตรายในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ให้ถือปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีในการผลิต การมีไว้ในครอบครองเพื่อใช้รับจ้างและการเก็บรักษาวัตถุอันตราย พ.ศ. 2538 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการครอบครองวัตถุอันตรายชนิดที่ 1, 2 หรือ 3 ดังนี้

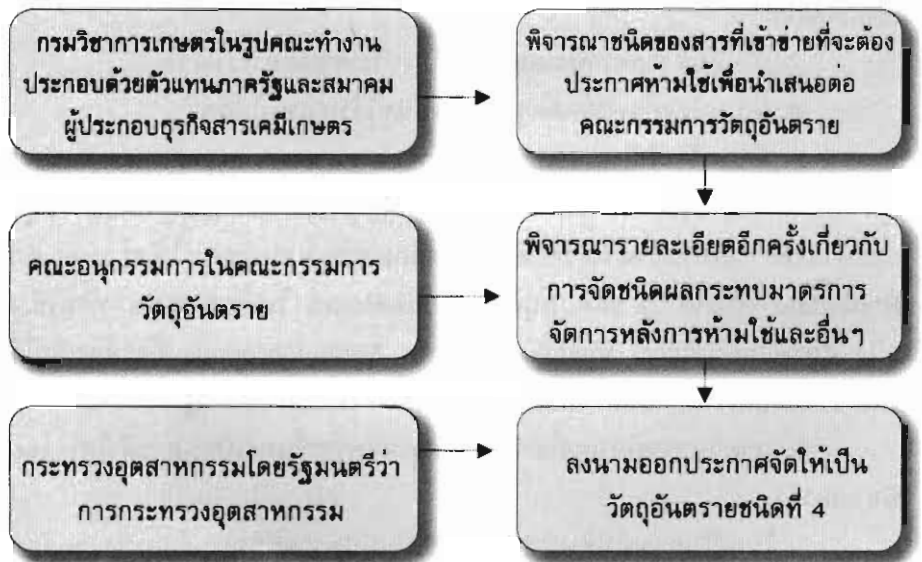
- 3.1 ครอบครองเพื่อใช้รับจ้าง ต้องมีสถานที่เก็บวัตถุอันตรายให้ก่อเหตุรำคาญและเกิดอันตรายต่อบุคคล สัตว์พืช และสิ่งแวดล้อม
  - 3.2 ครอบครองเพื่อใช้รับจ้าง ปฏิบัติและจัดให้มีมาตรการเพื่อความปลอดภัยสำหรับผู้ปฏิบัติงานและผู้รับบริการ
4. ไม่มีประกาศการครอบครองวัตถุอันตรายในความรับผิดชอบของกรม

ประมง

ทั้งนี้ ทุกหน่วยงานข้างต้นมีข้อยกเว้นสำหรับการมีไว้ครอบครอง วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 หรือ 3 ตามที่ประกาศระบุไว้ต่างกันไป แต่สามารถพิจารณาเป็นหลักการคล้ายกันคือ ผู้ครอบครองที่มีไว้เพื่อการประกอบการของตนเอง หรือใช้รับจ้างไม่ต้องแจ้งดำเนินการและไม่ต้องขออนุญาต

• ขั้นตอนการห้ามใช้และการดำเนินการกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประกาศห้ามใช้แล้ว

1. วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้ว หากสารชนิดใดที่อยู่ในข่ายที่จะถูกห้ามใช้และจำกัดการใช้ จะออกประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย จัดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ซึ่งเมื่อประกาศดังกล่าวประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาแล้วจึงมีผลบังคับใช้ โดยมีขั้นตอนดังแผนภูมิ

2. ปัจจุบันประเทศไทยได้ประกาศห้ามใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร รวม 5 ครั้งตั้งแต่ ปี 2538 ถึง 2546 รวม 94 ชนิด การพิจารณาห้ามใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร กรมวิชาการเกษตรมีนโยบายและแนวทางตามแผนฉบับที่ 8 มติคณะรัฐมนตรี เมื่อ 11 กันยายน 2544 และ 8 กรกฎาคม 2546 โดยมีหลักเกณฑ์ 9 ประการ ได้แก่

1. มีพิษเรื้อรังเป็นผลร้ายต่อมนุษย์และสัตว์ทดลอง เช่น เป็นสารก่อมะเร็ง ทำลายพันธุกรรม หรือตัวอ่อน

2. มีพิษตกค้างสะสมและถ่ายทอดในห่วงโซ่อาหาร

3. มีความคงทนในสภาพแวดล้อมและสลายตัวยาก

4. การมีพิษเฉียบพลันสูง (LD₅₀ ต่ำ) เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์มาก

5. พบพิษตกค้างในผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรสูงและบ่อยครั้ง มีผลกระทบต่อผู้บริโภค

6. มีสารเจือปนที่เป็นพิษ เช่น dioxin หรือ DDT และ DDT related compound

7. เป็นอันตรายต่อพืชและสัตว์ที่เป็นประโยชน์อย่างรุนแรง

8. มีสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชชนิดอื่นที่ใช้ทดแทนได้ดีกว่า

9. มีการห้ามใช้ในประเทศที่พัฒนาแล้ว

นอกจากนี้ประเทศไทยมีพันธะตามอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ต้องควบคุมและห้ามใช้สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม รวม 3 อนุสัญญา ได้แก่ อนุสัญญา Rotterdam ห้ามใช้ 29 ชนิด, อนุสัญญา Stockholm ในบัญชี POPs ห้ามใช้ 9 ชนิด และตามอนุสัญญา Vienna ว่าด้วยสาร Methyl bromide ที่จะต้องเลิกใช้ในปี 2558 ยกเว้นด้านกักกันพืชและการรมสินค้าก่อนส่งออก

3. กรมวิชาการเกษตรได้กำหนดแนวทางการขึ้นทะเบียนสารตัวใหม่ โดยพิจารณาว่า

- ไม่อยู่ในกลุ่มที่มีพิษร้ายแรง และเป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

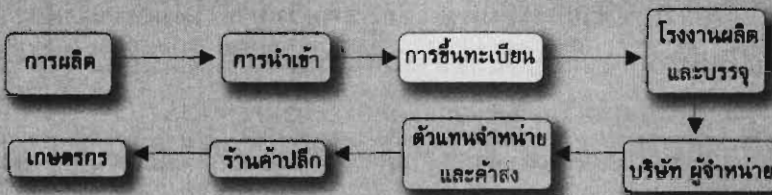
- สารเคมีที่ไม่มีมีพิษเฉียบพลันสูงหรือมีค่า Acute Oral LD₅₀ ต่ำ ก็ต้องติดตามปัญหาจากสารตกค้างและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

- ขึ้นบัญชีใ้เฝ้าระวังสารเคมีที่มีอันตรายร้ายแรง และอาจมีผลกระทบต่อการใช้ ตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมา รวม 12 ชนิด

4. กรมวิชาการเกษตรมีมาตรการดำเนินการกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ประกาศห้ามใช้แล้ว โดยตรวจสอบโรงงานผลิตทุกโรงงาน (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544) และตรวจสอบร้านจำหน่ายวัตถุอันตรายทางการเกษตรทั่วประเทศ

5. มีบทลงโทษหากพบที่มีการครอบครองวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 จะมีความผิดตามมาตรา 74 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำเป็นไปโดยประมาทผู้กระทำต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 8 แสนบาท

วิเคราะห์จุดอ่อนในการควบคุมสารเคมีการเกษตรในประเทศไทย

1. ปัจจุบันผู้นำเข้าสารเคมีจะนำเข้าไปในลักษณะสารเข้มข้นหรือสูตรสำเร็จพร้อมใช้มาผสมปรุงแต่ง และแบ่งบรรจุ โดยจะมีชื่อการค้าระบุไว้เป็นข้อความส่วนหนึ่งของฉลาก ซึ่งปิดบนภาชนะบรรจุ ผู้จำหน่ายแต่ละรายก็จะใช้ชื่อการค้าต่างกันไปในสารออกฤทธิ์ชนิดเดียวกัน ทำให้มีชื่อการค้ามากมายในท้องตลาด เกิดความสับสนแก่เกษตรกรในการเลือกใช้

2. การมีส่วนร่วมของสาธารณชนมีน้อยในทุกกระบวนการภายใต้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 รวมถึงสาธารณชนสามารถรับรู้ เข้าถึง หรือให้ความเห็นต่อข้อมูลความเคลื่อนไหวและกระบวนการควบคุมสารเคมีการเกษตร

3. ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการขึ้นทะเบียนไว้สูงสุดไม่เกิน 5,000 บาท แต่กฎกระทรวงได้กำหนดค่าธรรมเนียมขึ้นทะเบียนไว้เพียง 2,000 บาท ซึ่งไม่เหมาะสมต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ควรพิจารณาการขึ้นค่าธรรมเนียมใบสำคัญ

4. ในปัจจุบันไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดอายุใบสำคัญไว้ จึงทำให้สารเคมีที่ขึ้นทะเบียนครั้งเดียวแล้วใช้ได้ตลอดไป การทบทวนจึงเป็นปัญหาเพราะต้องมีสาเหตุที่ชัดเจน ดังนั้นจึงควรมีการแก้กฎหมายหรือระเบียบให้มีการกำหนดอายุทะเบียนอนุญาต เพื่อให้สามารถทบทวนสารเคมีได้โดยอัตโนมัติในการขอต่ออายุทะเบียน

5. ไม่มีกระบวนการทบทวนเพื่อขอการขึ้นทะเบียนของสารตัวเก่าที่ได้ขึ้นทะเบียนไปแล้ว

6. กฎหมายการคุ้มครองข้อมูลพิชิตวิทยายังไม่ชัดเจนจึงมีการลอกเลียนข้อมูลจากแหล่งผลิตสารเคมีเดิมมาขอขึ้นทะเบียน จึงควรพิจารณาให้ข้อมูลพิชิตวิทยาได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

7. หลักเกณฑ์และมาตรฐานการตรวจสอบสถานที่ผลิต เก็บรักษา การกำจัดกากเสีย และภาชนะบรรจุสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชยังไม่ชัดเจน

8. ยังไม่มีการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ (Specification) ของสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชทุกชนิด

9. ห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ของเอกชนยังไม่สามารถวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ได้ในมาตรฐานเดียวกับที่ทางราชการปฏิบัติอยู่ เนื่องจากยังไม่มีระบบรับรอง

10. แม้จะมีการกำหนดแนวปฏิบัติและบทลงโทษกรณีมีวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 อยู่ในครอบครอง แต่ในกระบวนการตรวจยังมีปัญหา เช่นเดียวกับ การกำหนดเรื่องค่าความคลาดเคลื่อนของสารที่สำคัญที่ระบุในฉลาก แต่ในการตรวจสอบความถูกต้องของสารสำคัญว่ามีตรงตามที่ระบุในฉลากหรือไม่นั้นยังเป็นปัญหา

จุดเด่นจากกรณีศึกษามาตราควบคุมสารเคมีการเกษตรในต่างประเทศ

1. ประเทศสหรัฐอเมริกา⁴ : จุดเด่น “กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน”

หน่วยงานควบคุมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชของสหรัฐอเมริกาเป็นหน่วยปฏิบัติการของสำนักงานใหญ่ว่าด้วยการป้องกัน สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช และสารพิษ ภายใต้ร่มใหญ่ขององค์การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมสหรัฐ (USEPA) รับผิดชอบในการประเมินและควบคุมกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและสารพิษและบริหารจัดการแผนงานที่เกี่ยวข้องภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ภารกิจสำคัญ ได้แก่ การกำหนดระดับสารตกค้างในอาหาร การขึ้นทะเบียนสารตัวใหม่ การทบทวนและอนุญาตให้ขึ้นทะเบียนสารตัวเก่า การตรวจสอบทบทวนสารที่สงสัยว่าจะเป็นอันตรายต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การติดตามตรวจสอบระดับสารตกค้างในอาหาร มนุษย์ และสัตว์ป่า และปลาที่ไม่ใช่เป้าหมายของการใช้สาร การกำหนดแนวปฏิบัติการขึ้นทะเบียนสาร และการพัฒนามาตรฐานปฏิบัติขึ้นทะเบียน การขึ้นทะเบียนและการทบทวนการขึ้นทะเบียน กำหนดความจำเป็นในการศึกษาวิจัย หลักเกณฑ์ในการติดตามแผนงานด้านสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงทบทวน รายงานผลกระทบ

กระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในเรื่องการทบทวนระดับสารตกค้างและการขอขึ้นทะเบียนใหม่ของสารเคมีการเกษตรตัวเก่า องค์การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมสหรัฐได้แจ้งประกาศไปยังสำนักทะเบียนกลาง เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2547 ในฉบับที่ 69 หมายเลข 94 หน้า 26519-26823 โดยองค์การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมสหรัฐและกระทรวงเกษตรได้ร่วมมือกันพิจารณากำหนดกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อเป็นการเพิ่มระดับความโปร่งใสและระดับการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการประเมินความเสี่ยงและการตัดสินใจเพื่อลดความเสี่ยง ซึ่งเป็นผลมาจากการทดลองสร้างโครงการนำร่องเมื่อปี 2541 ในการทบทวนระดับสารตกค้างและการขอขึ้นทะเบียนใหม่ของสาร Organophosphate โดยร่วมวางแผนและปรึกษากับคณะกรรมการที่ปรึกษาการทบทวนประเมินระดับสารตกค้าง และร่วมกันพิจารณาว่าน่าจะนำมาใช้กับการทบทวนสารเคมีการเกษตรทุกชนิด จึงได้เสนอร่างกระบวนการ และแจ้งประกาศใน

สำนักงานทะเบียนกลาง เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2543 เพื่อให้ภาคประชาชนได้เสนอข้อคิดเห็น ซึ่งจากข้อคิดเห็นที่ได้รับรวมทั้งประสบการณ์ที่ได้จากการทดลองแผนงานในเรื่องที่ผ่านมาจึงได้ข้อสรุปเป็น “กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน” ซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ

- เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ในช่วงเวลาที่เหมาะสม

- เพื่อให้การทบทวนมีความสอดคล้องกับระดับความเสี่ยง ขอบเขตการใช้ประโยชน์ ความซับซ้อนของเรื่องที่ประเมินและข้อกังวลของสาธารณะในสารเคมี การเกษตรแต่ละชนิด

- เพื่อให้การดำเนินนโยบายตามกฎหมาย กฎระเบียบและการบังคับใช้มีความเที่ยงธรรมต่อสิ่งแวดล้อม ประชาคมทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมโดยไม่จำกัดสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม หรือชาติพันธุ์

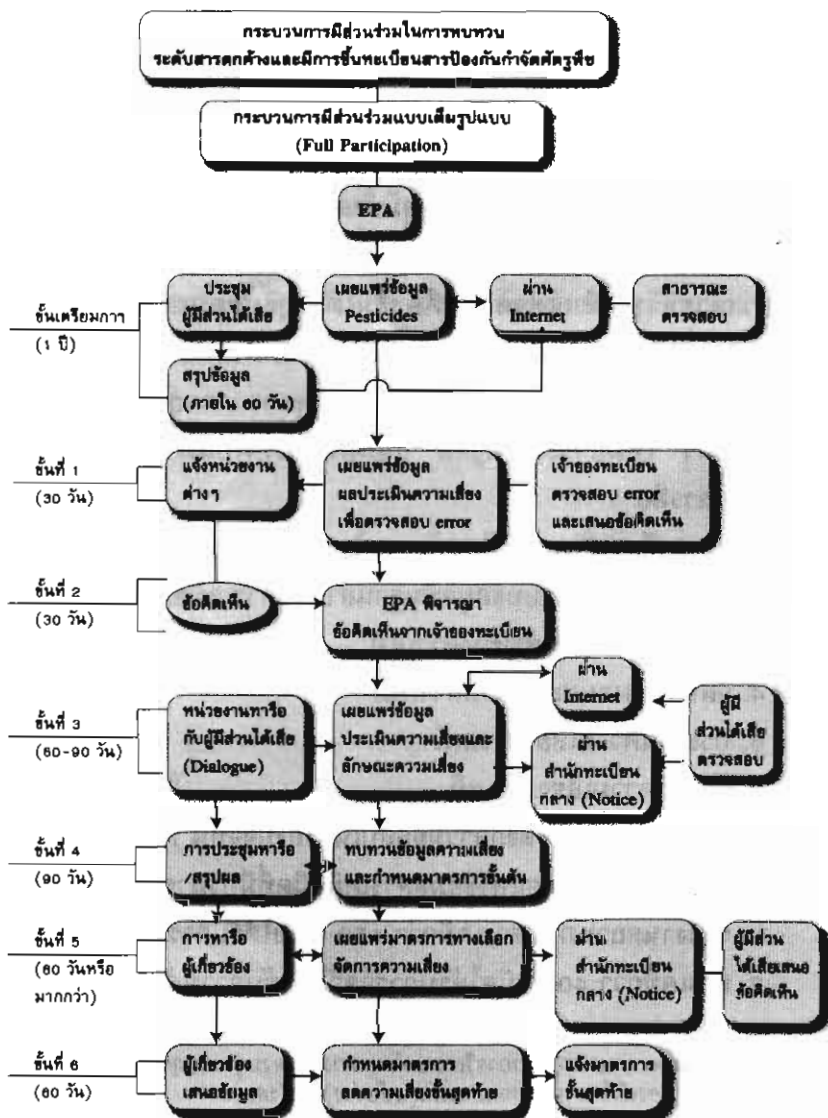
จึงกล่าวโดยสังเขปได้ว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของสาธารณชนเป็นกระบวนการที่มุ่งหมายเปิดโอกาสให้องค์การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมสหรัฐได้รับข้อมูลโดยรอบด้านเพื่อช่วยในการทบทวนระดับสารตกค้างและการขึ้นทะเบียน มีความเที่ยงธรรมต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ขั้นตอนในกระบวนการมีส่วนร่วมของสาธารณชนแบ่งออกได้เป็น 3 ระบบ โดยปัจจัยความเสี่ยงและความซับซ้อนของเรื่อง ได้แก่

- 1) กระบวนการมีส่วนร่วมเต็มรูปแบบ (Full Participation)
- 2) กระบวนการที่มีส่วนร่วมแบบลดขั้นตอน (Modified Process)
- 3) กระบวนการมีส่วนร่วมแบบเร่งรัด (Low Risk Process)

ในกรณีกระบวนการมีส่วนร่วมเต็มรูปแบบ จะประกอบด้วย 6 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนจะมีระยะเวลาที่กำหนดไว้ชัดเจนที่เปิดให้สาธารณชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีส่วนร่วม ดังแผนภูมิที่แสดงต่อไป ส่วนกระบวนการที่มีส่วนร่วมแบบลดขั้นตอน และ กระบวนการมีส่วนร่วมแบบเร่งรัด จะเป็นกระบวนการที่ลดระยะเวลาลงตามปัจจัยความเสี่ยงและความซับซ้อนของเรื่อง เช่น ในกระบวนการมีส่วนร่วมแบบเร่งรัด จะใช้เมื่อมีการตรวจสอบสารเคมีแล้วพบว่า มีการใช้น้อยมากมาก ผู้มีส่วนได้เสียมีจำนวนไม่มากที่ได้รับผลกระทบ มีความเสี่ยง

ต่ำ ใช้มาตรการลดความเสี่ยงเพียงเล็กน้อยหรือไม่ต้องใช้เลย องค์การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมสหรัฐก็อาจตัดสินใจได้ว่า กระบวนการเต็มรูปแบบหรือลดขั้นตอนไม่มีความจำเป็น จึงอาจตัดสินใจสรุป กระบวนการประเมิน ซึ่งข้อมูลทั้งหมดทั้งการประเมินความเสี่ยงและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องเผยแพร่สู่สาธารณะเพื่อเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบและเสนอข้อคิดเห็น

2. ประเทศเยอรมัน⁵ : จุดเด่น “การพัฒนาข้อมูลโดย จัดให้มีการประเมินความเสี่ยงสารเคมี”

เยอรมันจัดเป็นประเทศที่มีการควบคุมการใช้สารเคมีอย่างเคร่งครัด การควบคุมสารเคมีทางการเกษตร ทั้งในด้านการอนุญาต จดทะเบียนและยกเลิกการใช้ อยู่ภายใต้กฎหมายของกระทรวงคุ้มครองผู้บริโภคอาหารและเกษตรกรรมโดยช่วงก่อนปี พ.ศ.2524 สารเคมีที่ได้รับการจดทะเบียนไม่ได้ผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง ต่อมาหลังปี พ.ศ.2525 สารเคมีทุกชนิดที่จะขอจดทะเบียนถูกเรียกว่า สารเคมีชนิดใหม่ โดยจะต้องผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง ทั้งนี้เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีได้แก่พระราชบัญญัติว่าด้วยสารเคมี ครอบคลุมทั้งสารเคมีที่มีใช้อยู่และชนิดใหม่ สารเคมีดังกล่าวต้องผ่านการประเมินความเสี่ยงและการควบคุม แม้ว่าจะมีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยสารเคมี แต่จุดอ่อนคือ ไม่ได้ระบุขั้นตอนการทำการประเมินความเสี่ยงและการควบคุมดังกล่าว อย่างไรก็ตามด้วยความสมัครใจที่จะทำ รัฐบาลเยอรมันได้จัดตั้ง Cupertino ระหว่างภาครัฐบาล ภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม และนักวิชาการ ให้มีสาระสำคัญคือ ขั้นตอนการปฏิบัติด้านสารเคมีภายใต้กฎหมายดังกล่าวคือ

1. จดทะเบียนสารเคมีที่มีอยู่ทั้งหมดในขณะนั้น
2. รวบรวมและจัดระบบข้อมูลพื้นฐานสำหรับสารเคมีชนิดที่มีปริมาณมาก
3. จัดลำดับความสำคัญของสารเคมี
4. จัดทำรายงานสถานภาพสารเคมี
5. ประเมินความเสี่ยงสารเคมี
6. จัดการความเสี่ยงสารเคมี

ผลจากการจัดตั้ง Cupertino ดังกล่าวมีผลสืบเนื่องถึงปัจจุบัน พบว่า

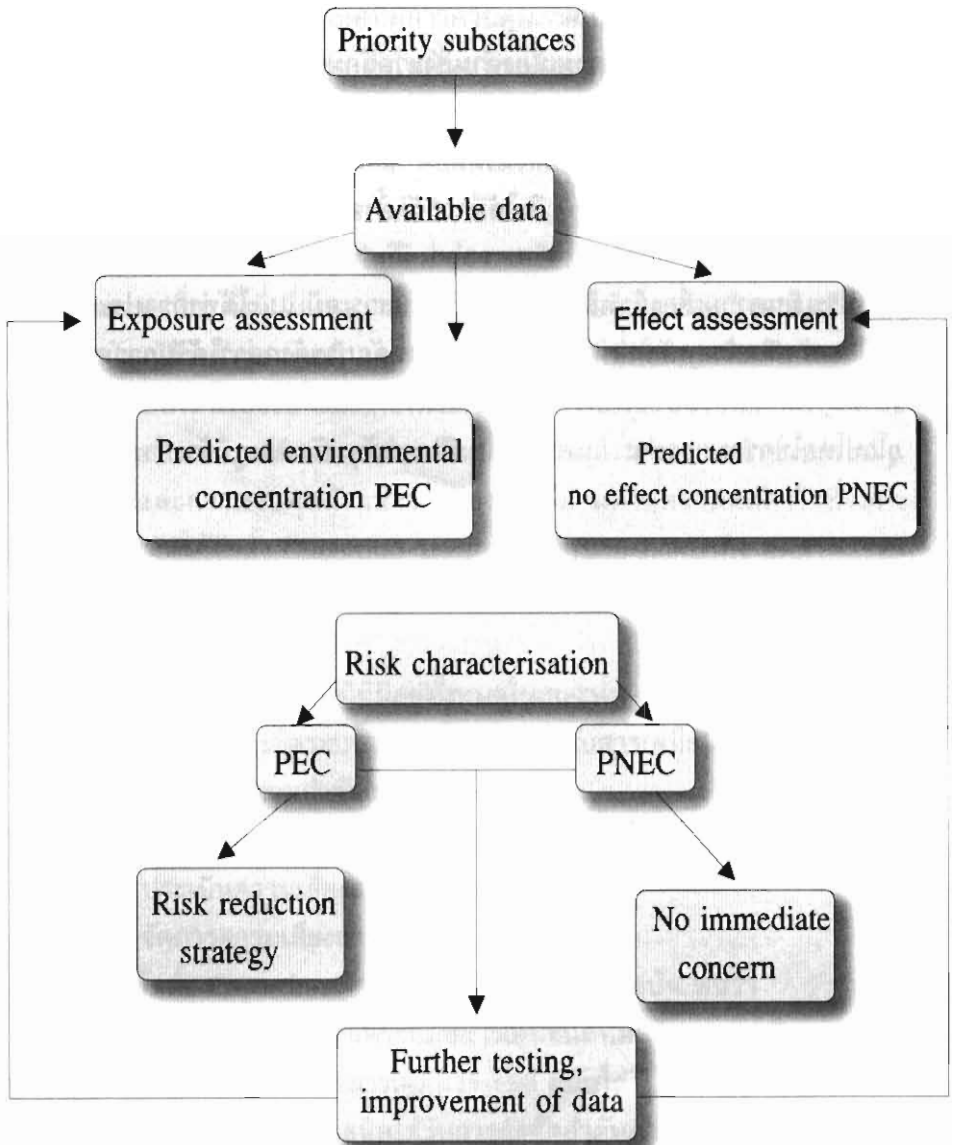
1. มีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลสารเคมีชนิดที่มีปริมาณมากถึง 600 ชนิด
2. รายงานสถานภาพสารเคมีกว่า 150 ฉบับได้รับการพิจารณา
3. สารเคมีกว่า 400 ชนิดได้รับการจัดลำดับความสำคัญ

5 ปารีชาติ วิสุทธิสมัจจาร, เอกสารวิชาการวิเคราะห์แนวทางการควบคุม อนุญาต จดทะเบียน ยกเลิก สารเคมีทางการเกษตร. กรณีศึกษาประเทศเยอรมัน(ฉบับร่าง), สปสส., 2547

4. ได้มีการจัดเตรียมข้อเสนอโครงการการจัดจำหน่ายสารเคมีด้านก่อให้เกิดอันตรายต่อสภาวะแวดล้อมสำหรับสารเคมีกว่า 200 ชนิดโดยหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลเยอรมัน

5. มีการประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับสารเคมี 60 ชนิด

หน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลเยอรมันเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับสารเคมีภายใต้การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยสารเคมีที่มีอยู่ จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านสารเคมีของเยอรมัน ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 มีการเผยแพร่หลักการที่สมบูรณ์ของการประเมินความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับสารเคมี และได้ทำการประเมินสารเคมี 60 ชนิดด้วยหลักการดังกล่าว ปัจจุบันหลักการดังกล่าวได้รับการปรณัติเป็นกฎหมายและข้อบังคับด้านการประเมินความเสี่ยงของสารเคมีในสหภาพยุโรปโดยใช้กรอบการประเมินความเสี่ยงสิ่งแวดล้อมดังแผนภูมิข้างล่าง

ปัจจุบันเยอรมันขับเคลื่อนนโยบายทางการเกษตรเพื่อป้องกันผู้บริโภค ภายใต้อำนาจ “คุณภาพมากกว่าปริมาณ” มีการรวมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในห่วงโซ่อาหาร ได้แก่ เกษตรกร อุตสาหกรรม ผู้บริโภค ผู้กฤษฎีกา เพื่อให้เกิด Magic Hexago สร้างทางเลือกอิสระแก่ผู้บริโภค โดยสร้างเครื่องหมายคุณภาพตั้งเป้าหมายพัฒนาเกษตรอินทรีย์จากร้อยละ 3 เป็นร้อยละ 20 ใน 10 ปีข้างหน้า มีรูปแบบเกษตรกรรมที่หลากหลาย สร้างนโยบายการเกษตรที่เข้มแข็งเพื่อพัฒนาชนบทตัดเงินร้อยละ 20 จากงบประมาณระดับชาติไปช่วยภาคเกษตรกรรมและสิ่งแวดล้อม นโยบายหลักภาคเกษตรกรรมในปี 2548 เป็นปีแห่งอาหารเพื่อการคุ้มครองเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค

3. ประเทศออสเตรเลีย⁶: จุดเด่น “มาตรการควบคุม ต่อทะเบียน ระบบค่าธรรมเนียมตามปริมาณ”

ประเทศออสเตรเลียควบคุมการผลิตและการนำเข้าสารเคมีเกษตรภายใต้กฎหมายการควบคุมการประเมินความปลอดภัยของสารเคมี และการขึ้นทะเบียนอนุญาต ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 แผนงาน ได้แก่ สารเคมีด้านอาหาร สารเคมีด้านเกษตร สารเคมีอุตสาหกรรม และสารเคมีด้านเภสัชกรรม หน่วยงานที่ควบคุม ได้แก่ สำนักงานสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและยาสัตว์ (APVMA) มีอำนาจหน้าที่ในการประเมินความปลอดภัยและผลกระทบจากสารเคมี และการขึ้นทะเบียนอนุญาตผลิตภัณฑ์สารเคมี รวมทั้งการกำหนดแผนงานต่างๆ ในการติดตามควบคุมการใช้สารเคมีเกษตร ก่อนที่สารเคมีเกษตรจะได้รับอนุญาตให้จำหน่ายหรือนำไปใช้ได้ ในอาณาเขตของประเทศออสเตรเลีย จะต้องผ่านกระบวนการขอขึ้นทะเบียนอนุญาต ซึ่งต้องผ่านการประเมินด้านความปลอดภัยอย่างเข้มงวดเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันว่าสารเคมีเกษตรดังกล่าวจะมีมาตรฐานความปลอดภัยและใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ขออนุญาตขึ้นทะเบียนสารเคมีเกษตรตัวใหม่ หรือขอเพิ่มการใช้ประโยชน์ หรือการเปลี่ยนสูตรสารเคมีจะต้องเตรียมเสนอชุดข้อมูลที่แสดงให้เห็นมาตรฐานของสารเคมีดังกล่าวดังนี้

6 อานันตี วิเศษรจนาน, อ่างแก้ว

- 1) มีประสิทธิผลในการใช้ตามที่เสนอไว้หลากหลายที่ขออนุญาต
- 2) มีความปลอดภัยต่อมนุษย์สิ่งมีชีวิตทั้งที่ระบุและไม่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของการขอขึ้นทะเบียน
- 3) ต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบหรือมีความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมหรือมีผลกระทบต่อการค้ากับต่างประเทศ

ประเทศออสเตรเลียกำหนดการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในการควบคุมสารเคมีการเกษตรไว้ชัดเจน กล่าวคือ เมื่อมีการขอขึ้นทะเบียนสารเคมีเกษตรตัวใหม่ หรือมีการแก้ไขทะเบียนอนุญาต สำนักงานสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและยาสัตว์จะเผยแพร่ข้อมูลให้สาธารณชนได้รับทราบโดยแจ้งประกาศ ซึ่งช่วงเวลาการเผยแพร่ข้อมูลรวมทั้งการรับฟังความคิดเห็น จะขึ้นกับการแจ้งประกาศแต่ละประเภท ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียจะมีโอกาสนำเสนอข้อมูล ข้อคิดเห็นในเรื่องความปลอดภัย ต่อมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ประสิทธิภาพ และการค้า ซึ่งข้อคิดเห็นดังกล่าวจะถูกสำนักงานฯนำไปพิจารณาก่อนที่จะตัดสินใจในขั้นสุดท้ายว่าสมควรที่จะให้ขึ้นทะเบียนหรือไม่ สำนักงานฯมีนโยบายที่มุ่งเน้นการเปิดเผย และความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจในการประเมินผลของสำนักงานฯ โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียได้เสนอความเห็นอย่างเป็นทางการว่าสารเคมีที่ขอขึ้นทะเบียนควรได้รับอนุญาตหรือไม่ ซึ่งข้อคิดเห็นดังกล่าวจะต้องดำเนินการภายใน 28 วันหลังจากมีการเผยแพร่ โดยข้อคิดเห็นดังกล่าวจะต้องแสดงข้อมูลหรือหลักฐาน ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาตัดสินใจของ APVMA

เจ้าของทะเบียนอนุญาต จะต้องต่ออายุทะเบียนทุกปี ภายในวันที่ 30 มิถุนายน โดยทางสำนักงานฯ จะแจ้งให้เจ้าของทะเบียนได้ทราบล่วงหน้าก่อนหมดอายุ รวมทั้งสำนักงานฯมีสิทธิเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการต่อทะเบียน โดยค่าธรรมเนียมจะขึ้นกับปริมาณสารเคมีที่ใช้หรือจำหน่ายไปในปีที่ผ่านมานอกจากนี้ สำนักงานฯยังมีสิทธิเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษนอกเหนือจากภาษีการค้า โดยคำนวณจากปริมาณการจำหน่ายทั้งหมดด้วย

ทั้งนี้สำนักงานฯ จะดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ ทบทวนสารเคมีที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว โดยสม่ำเสมอเพื่อควบคุมการใช้สารเคมีให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่กำหนดไว้ทั้งในด้านความปลอดภัยและประสิทธิภาพ โดยกำหนดแผนงานการ

รายงานผลกระทบจากสารเคมี เพื่อเป็นการสร้างระบบประกันคุณภาพสารเคมี โดยเปิดโอกาสให้สาธารณชนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริหารจัดการสารเคมีตลอดชั่วอายุของสารเคมี

4. ประเทศญี่ปุ่น⁷ : จุดเด่น “การควบคุมสารเคมีด้วยกลุ่มพลังผู้ผลิตและผู้บริโภค”

การควบคุมสารเคมีการเกษตรตลอดจนการอนุญาต และการจดทะเบียนเพื่อการค้ำนั้น อยู่ภายใต้กฎหมายของกระทรวงเกษตร ป่าไม้และประมง ทั้งนี้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าสารเคมีการเกษตร จะไม่สามารถใช้หรือจำหน่ายสารเคมีชนิดนั้นได้จนกว่าจะได้ผ่านขั้นตอนการขึ้นทะเบียนกับกระทรวงฯ สารเคมีการเกษตรจะได้รับการขึ้นทะเบียนโดยยี่ห้อ โดยผู้ขอจะต้องแสดงผลการทดสอบประสิทธิภาพของสารเคมีการเกษตร เช่น ความเป็นพิษต่อพืช ความเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตอื่นๆ และสิ่งแวดล้อม คุณสมบัติตกค้าง พร้อมกับส่งตัวอย่างสารเคมีอย่างน้อย 200 กรัม การสมัครเพื่อการขอขึ้นทะเบียนรับทำโดยสถาบันด้านบริการที่เป็นอิสระของสถานีตรวสอบสารเคมีการเกษตร หรือสมัครตรงกับกระทรวงฯ

ในปี 2546 สถานการณ์ความปลอดภัยของอาหารในประเทศญี่ปุ่นได้รับผลกระทบอย่างมากจากการเกิดระบาดของโรคอหิวาต์ การตรวจพบสารพิษตกค้างในพืชผักนำเข้าและการติดฉลากหลอกลวงผู้บริโภค รัฐบาลจึงออกกฎหมายว่าด้วยพื้นฐานความปลอดภัยของอาหาร โดยให้มีคณะกรรมการด้านความปลอดภัยของอาหารที่เป็นอิสระจากกระทรวงที่เกี่ยวข้องทั้ง กระทรวงเกษตรฯ และกระทรวงสาธารณสุข ทำหน้าที่ประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยอาหารอย่างอิสระ และยุติธรรม ให้คำแนะนำหน่วยงานต่างๆ ผลักดันการสื่อสารข้อมูลไปยังผู้บริโภคและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งดำเนินการในกรณีที่เกิดภาวะฉุกเฉินจากโรคในอาหาร การพิจารณาควบคุมสารเคมีจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของมาตรการพิจารณาความปลอดภัยในอาหาร

ที่สำคัญมากคือ กลุ่มผู้บริโภคและกลุ่มผู้ผลิตในประเทศญี่ปุ่นเป็นจุดแข็งของสังคมเพราะเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งและมีพลังทางสังคม เกษตรกรในประเทศญี่ปุ่น

⁷ รุ่งนภา ก่อประดิษฐ์สกุล, เอกสารวิชาการวิเคราะห์แนวทางการควบคุม อนุญาต จดทะเบียน ยกเลิกสารเคมีการเกษตร : กรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น(ฉบับร่าง), สปรส., 2547

มีการรวมกลุ่มในรูปสภาเกษตรกร สหกรณ์ การซื้อขายสารเคมีการเกษตรต้องผ่านกลุ่ม ทำให้ภาคธุรกิจไม่มีช่องทางมากนักในการเข้าถึงตัวเกษตรกรโดยตรง ในบางกลุ่มสหกรณ์การเกษตรจะมีการสุ่มตรวจผลผลิตของสมาชิกด้วยตนเองเพื่อสร้างความปลอดภัยและมั่นใจให้กับผู้บริโภค ขณะที่ผู้บริโภคชาวญี่ปุ่นจะเป็นผู้ใส่ใจเรื่องสุขภาพและคุณภาพชีวิตคุณสมบัติของผู้บริโภคญี่ปุ่นมีศัพท์เฉพาะเรียกว่า “An-Shin” หมายถึง ความเชื่อถือในตราสัญลักษณ์และต้องการทราบข้อมูลและมีความใส่ใจในการสืบค้น ติดตามข้อมูล และยังพบว่า ผู้บริโภคชาวญี่ปุ่นยินดีจ่ายเงินเพิ่มอีกร้อยละ 10 จากราคาสินค้าปกติเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการตรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในอาหาร

ประเด็นข้อเสนอนำไปสู่การควบคุมสารเคมีการเกษตรอย่างโปร่งใสมีส่วนร่วม จากเวทีสมัชชาระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด⁸ และเวทีสังเคราะห์ข้อเสนอเบื้องต้น

ภาพอนาคตที่ต้องการ :

1. เกษตรกรและผู้บริโภคเกิดความมั่นใจในความปลอดภัยต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อมและผลผลิตจากการใช้สารเคมีการเกษตร
2. เกษตรกรและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมั่นใจในกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อควบคุมสารเคมีการเกษตร

**สรุปประเด็นเพื่อพิจารณาในเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติสู่ข้อเสนอ
นโยบายและยุทธศาสตร์ :**

ด้านกฎระเบียบในการควบคุมสารเคมีการเกษตร :

1. รัฐบาลต้องกำหนด “กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน” ในข้อบังคับทางกฎหมายอย่างชัดเจน ให้สิทธิประชาชนในการรับรู้และร่วมให้ข้อคิดเห็นในกระบวนการอนุญาต ยกเลิก ปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์ของทะเบียนสารเคมีทางการเกษตร

8 สมัชชากลุ่มจังหวัดเจ้าพระยา ป่าสัก(ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท) กลุ่มจังหวัด 1.1 (เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง) น่าน จันทบุรี เชียงราย พระนครศรีอยุธยา

2. รัฐบาลต้องกำหนดกระบวนการที่เป็นรูปธรรม ปฏิบัติได้ มีระบบข้อมูลที่ทันสมัย เพื่อสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวสารเคมีการเกษตรหลังจากถูกห้ามนำเข้า ผลิต จำหน่ายแล้ว

3. รัฐบาลต้องกำหนดอายุทะเบียนอนุญาตสารเคมีการเกษตร โดยให้มีการต่ออายุอย่างชัดเจน

4. รัฐบาลควรมอบอำนาจการกำกับ ดูแล การมีและใช้สารเคมี การเกษตรไปสู่หน่วยงานระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเข้มงวดในการกำกับ ดูแลการมีและใช้สารเคมีการเกษตรในระดับพื้นที่

5. รัฐบาลห้ามนำเข้าสารเคมีประเภทดูดซึมที่นำมาใช้ทางการเกษตร สารเคมีพิษร้ายแรงมาก 1a และพิษร้ายแรง 1b เอนโดซัลแฟน และพาราควอทภายในปี 2549

6. เข้มงวดข้อบังคับและใบอนุญาตจำหน่ายเคมีเกษตรของร้านค้า

7. ควบคุมการใช้สารเคมีเกษตรอย่างเข้มงวด จะซื้อได้ต้องมีใบอนุญาต ผู้ใช้สารเคมีต้องผ่านหลักสูตร การอบรม

ด้านการจัดการระบบข้อมูลสารเคมีการเกษตร :

8. รัฐบาล ร่วมกับองค์กรวิชาการต้องพัฒนาและจัดให้มีระบบข้อมูลและจัดการความรู้เกี่ยวกับสารเคมีทางการเกษตรที่เกษตรกร นักวิชาการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงได้จริงและสะดวก ในเรื่อง

8.1 ระบบการประเมินความเสี่ยง

8.2 ระบบการติดตามการใช้สารเคมีหลังการอนุญาต ยกเลิกทะเบียน หรือเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์

8.3 ระบบการเฝ้าระวังผลกระทบของสารเคมีการเกษตรต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม

ด้านการสนับสนุนความเข้มแข็งในการดำเนินงานควบคุมสารเคมีเกษตร :

9. รัฐบาลกำหนดอัตราภาษีนำเข้าสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในการ

9.1 ตั้งกองทุนจัดการระบบอาหารปลอดภัยในพื้นที่

9.2 ออกพระราชบัญญัติกองทุนวิจัยและพัฒนาเกษตรยั่งยืน

9.3 ตั้งกองทุนสนับสนุนการตรวจสอบสารเคมีตกค้างในร่างกายเกษตรกร

10. ทำแผนยุทธศาสตร์เกษตรเพื่อสุขภาพ กำหนดเป้าหมายลดการใช้สารเคมีในระดับจังหวัดเช่นที่จันทบุรี เชียงใหม่

11. เครือข่ายเกษตรกรร่วมกับหน่วยงานภาครัฐจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อการประสานงานและดูแลกันเอง

12. พัฒนาประชาชนและหน่วยงานอื่นให้สามารถร่วมในระบบตรวจรับรอง GAP และสารตกค้างได้

ประเทศไทยใช้ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายแม่บทในการกำกับดูแล และควบคุมการใช้สารเคมีเกษตรภายในประเทศ แต่ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหานานับประการ สารเคมีและผลิตภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐานยังกระจายอยู่ในตลาด การมีส่วนร่วมของสาธารณชนยังมีน้อยในทุกกระบวนการภายใต้พระราชบัญญัติ วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 รวมถึงสาธารณชนไม่สามารถรับรู้ เข้าถึง หรือให้ความเห็น ต่อข้อมูลความเคลื่อนไหวและกระบวนการควบคุมสารเคมีเกษตร

ห้องสมุด ๑๐๐ ปี เสริม หวังพวงแก้ว

00004419

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ National Health System Reform Office

ชั้น 2 อาคารด้านทิศเหนือของสวนสุขภาพ (ถ.สวนสุขภาพ 6)
ภายในบริเวณกระทรวงสาธารณสุข ถ.ติวานนท์ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000
Ministry of Public Health, Tiwanon Rd. Nonthaburi 11000, Thailand
Tel: (66-2) 590-2304 Fax: (66-2) 590-2311
E-mail Address: hsro@hsro.or.th Homepage: <http://www.hsro.or.th>